

TIEDEJULKAISEMISEN AVOIMUUDEN ASIALLA

Avoim julkaiseminen on avoimen tieteen kulmakiviä. Sen perustana on näkemys avoimuudesta yhteisen tieteen perusarvoista. Lisäksi avoimen julkaisemisen puolesta puhuu avoimuuden mahdollistama tasa-arvoinen pääsy tieteen äärelle, tutkimustyön laadun edistäminen sekä reiluuden periaate, jossa julkisin varoin tuotettujen tutkimustulosten tulisi olla kaikkien saatavilla. Avoimen julkaisemisen tärkeydestä ja hyödyistä ollaan pitkälti yksimielisiä, mutta avoimuuden saavuttamisen tavoista ja kustannuksista on vaikeampi päästä sopimukseen.

Suomalainen tutkimusyhteisö kehittää nyt yhdessä strategiaa, jolla avoin julkaiseminen saavutetaan mahdollisimman nopeasti ja tutkijoita tuken. Strategiaassa on tärkeää seurata kansainvälistä kehitystä, sillä suomalainen tutkimus on aina osa ylikansallista yhteisöä. Samaan aikaan rahoitus ja rakenteet ovat usein kansallisia, joten myös suomalaisen tutkimusyhteisön yhteinen strategia on tärkeää.

Strategialuonnoksen laati Avoimen tieteen strategiaryhmä, joka nojasi työssään julkaisemisen avoimuuden asiantuntijaryhmän osaamiseen. Strategialuonnoksen ensimmäinen avoin kommentointikierrös päättyi 26.2.2019. Kommenttien perusteella strategiaryhmä pohtii luonnoksen muutostarpeita. Tavoitteena on saada strategiatyö päätökseen viimeistään syksyllä 2019.

Strategiatyössä sanoitetaan tieteellisen julkaisemisen perusperiaatteita. Nämä toimivat ankureina, joihin kehitys ja muutos voi tukeutua ja joista voidaan hakea voimaa strategian toimeenpanossa. Tutkimusyhteisö on määritellyt seuraavat strategiset periaatteet: 1) julkaisemisen kustannukset ovat kohtuullisia, 2) sopimukset ovat läpinäkyviä ja avoimia, 3) korkeita laatuksiteereitä sovelletaan myös avoimiin julkaisuihin sekä 4) avoimuus otetaan huomioon tutkijan arvioinnissa.

Strategisten tavoitteiden tulee olla saavutettavia ja todennettavia. Vaikeinta tavoitteiden asettamisessa on aikataulu – sen pitää olla tarpeeksi vaa-

ntava, jotta se saa aikaan muutosta, mutta sen pitää silti huomioida yhteisön toiminnallisuus ja perustyörauha. Suomi on mukana monessa kansainvälisessä sitoumuksessa, joissa tavoitellaan välitöntä avoimuutta vuoteen 2020 mennessä. Tutkimusyhteisön omassa strategiassa tuleekin pohtia, ovatko tavoitteet realistisia ja miten ne saavutetaan tutkijoita tukien.

HAASTAVA TOIMENPIDEOHJELMA

Tutkimusyhteisöllä on edessä vielä viimeinen ja haastavin vaihe eli avoimen tiedejulkaisemisen strategian toimenpideohjelman laatiminen. Julkaisukentällä on pitkät perinteet yhteistyöstä kaupallisten kustantamojen kanssa. Suomalainen tutkimusyhteisö maksaa tällä hetkellä yli 30 miljoonaa euroa vuodessa kansainvälisestä tiedejulkaisemisesta ja pääsystä näiden julkaisuiden pariin. Avoin julkaiseminen näiden kustantajien kanssa näyttäisi nostavan kokonaiskustannuksia entisestään.

Eri toimijoiden erilaiset tavoitteet haastavat murrosvaiheessa kaikki asianosaiset pohtimaan toimintaansa. Tieteellisen laadun takaaminen on lähtökohta, mutta sen hinnasta ja tavoista on tärkeää keskustella. Pitää uskaltaa muuttaa nykyistä toimintatapaa avoimempaan ja tutkimusyhteisön perustavoitteita tukevaan suuntaan.

Strategisissa tavoitteissa huomioidaan myös kotimaiset tiedekustantajat. Kotimaiset tiedejulkaisut ovat oleellisia, koska ne käsittelevät suomalaisille tärkeitä tutkimusaiheita, tuovat tieteellisen tiedon suomalaisen yhteiskunnan käyttöön sekä tukevat kykyä keskustella tieteellisistä kysymyksistä kotimaisilla kielillä. Koska tiedekustantaminen ei ole ilmaista, tilausmaksujen poistuminen avoimuuden aikakaudella vaatii kestävästä rahoitusmallin luomista.

Avoimen tieteellisen julkaisemisen kansallinen strategia on suomalaisen tutkimusyhteisön ensimmäinen yhteinen avoimuuden strategia. Sen työstäminen antaa mahdollisuuden edistää avointa julkaisemista. Tärkeää on myös strategiatyön tuki tutkimusyhteisön yhteisen äänen muodostumiselle.

Avoimen tieteen koordinaatio – Tieteellisten seurain valtuuskunta